

СТАНОВИЩЕ

**от д. ф. н. Цветан Кирилов РАКЪОВСКИ –
професор в ЮЗУ „Н. Рилски“ в Благоевград**

(н.ст., име, презиме, фамилия – акад. дл. във висшето училище или научна организация)

за дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“
по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. Филология,
докторска програма *Българска литература*
(Българска литература след Първата световна война)

Автор: Мария Димитрова Панова

Тема: „Поезията на Константин Павлов в модерните движения на българската лирика
(контексти, оразличавания, проекции)“

Научен ръководител: доц. д-р Владимир Атанасов Янев – ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД-21-538 от 15.03.2023 г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Поезията на К. Павлов ...“ за придобиване на ОНС „доктор“ в област на висше образование 2. Хуманитарни науки; професионално направление 2.1. Филология; докторска програма *Българска литература*.

Автор на дисертационния труд е Мария Димитрова Панова – докторант(ка) в редовна форма на обучение към катедрата „Българска литература и теория на литературата“ с научен ръководител доц. д-р Владимир Янев от ПУ „П. Хилендарски“.

Представеният от Мария Панова комплект материали на хартиен носител Е в съответствие с Чл. 36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

- молба до Ректора за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- списък на забелязани цитирания;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет (само за докторантите зачислени до 04.05.2018 г.);

Докторантът е приложил 4 броя публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

2. Актуалност на тематиката

Трудът на докторантката Панова е навременен и се явява част от един глобален проект, изследващ отношенията между изкуството и властта. Дисертацията има ясно и точно изложение, сигурен анализ и отлични изводи. Отделните задачи (особено гледната точка на киното) са актуални и провокират изследване на сложна и неудобна материя, каквато е научната сфера за границите между изкуствата (поезия – кино).

3. Познание на проблема

Мария Панова има отлична ориентация в проблема за мястото на поезията на К. Павлов в сложния развой на българския литературен процес след средата на XX век и на прага на новото столетие. За да съм така уверен в това твърдение, основание ми дава интересната тъкан на нейния текст – привлечени са изключителен обем от поетически текстове и противоречиви мнения на литературната критика (съвременна за тогава и актуална за сега). От друга страна дисертацията ползва една противоречива библиографска – помощна – литература. Не са много дисертациите, които опитват да се справят с цели 228 единици изходен текст – или цитирана литература. Това означава, че Мария Панова познава в детали развитието на драматичния сюжет за отношенията между К. Павлов и властта.

Към тях трябва да добавим и още една дузина филми от 70-80-те години на XX век, за които поетът е писал сценарии.

4. Методика на изследването

Дисертационният труд си е поставил сложната и обемиста задача да изследва един персоналистичен образ на българска модерна поезия – образ, който израства в перипетиите на отношенията си с политическия режим на тоталитарната власт. Освен това докторантът разглежда тази задача в диалога на поетическия език с езика на киното.

Подобна докторантска задача отваря изследването и позволява интердисциплинарни похвати. С други думи, Мария Панова доверчиво разчита на литературноисторическия метод, който често пъти е апострфирван от сравнителен анализ – между текстове от една книга, между текстове от различни книги, между различни автори (Биньо Иванов, Н. Кънчев, Ив. Динков, Ст. Гечев, Р. Леонидов и пр.). За да се стигне до последната глава, която поставя един срещу друг поетическия мотив и кинообраза. Така целта е изпълнена – особено в края на дисертацията (след III.2. нататък), където е безпощадният анализ на филмите „Илюзия“ и „Живот до поискване“.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Трудът на М. Панова обхваща 194 с. (плюс двайсетина страници „литература“), разпределени в три глави: проблеми на поетическия модернизъм, К. Павлов и властта, поезия и кино.

Докторантът решава първо да разчисти теоретически около понятията модерна лирика, модернизъм. Опирайки се на Хуго Фридрих, тя обяснява защо модерната литература се дефинира предимно с негативни категории (фрагментарност, разпад на гледната точка, деформализация). Самият К. Павлов косвено обяснява това чрез пълното припокриване между биография и литературна личност. Т. е. поетът, не влиза в роля, а е наистина „големият прокуден“. Така II глава посочва един важен проблем – защо според конформистката критика модерният стих е „буржоазна литература“. И как става делението сред връстници като Левчев – К. Павлов. Първият тип поети са социални оптимисти, докато К. Павлов, Н. Кънчев, Ив.

Динков и под. са поставени в дефиницията „скептицизъм“. Най-важното е как организираната каста на поръчкови рецензенти свързва в негативна група думи като модернизъм – формализъм – упадъчен интелектуализъм. Онова, срещу което се изправя К. Павлов, е намесата на политиката в поезията – това позволява критиката и рецензентството да подлежат на регламентиране в ЦК.

В третата глава докторантът чете К.-Павловите филми през гледната точка на неговата ранна поезия. По-горе споменах за убедителните интерпретации на филмите „Илюзия“ и „Живот до поискване“. На техния фон остават недоразчетени такива филми като „Спомен за близначката“ и „Масово чудо“.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Депозираните публикации са 4 – всички са превърнати в части на дисертацията. Статиите явно имат конферентен първообраз и са включени в колективни рецензирани сборници. Това са четири сборника с престижно съдържание и известни със своя научен интерес към проблематиката университетски преподаватели – Пламен Дойнов, Татяна Ичевска, Лъчезар Перчеклийски.

Четирите статии още тогава (2015-2016) предлагат интересна гледна точка към съдбата на К.-Павловите стихове в 60-те г. на XX век; спират се на важни моменти от контекстуализацията на неговото творчество, както и на оксиморона „елегичен оптимизъм“. Искам да отбележа, че М. Панова е продължила работата си върху посочените теми, защото в дисертацията се наблюдават важни редакции и допълнения – особено във II главаа.

7. Автореферат

Авторефератът е от 32 страници, като активният текст е 28 страници, а останалите са: библиография, използвана в Автореферата, както и Приноси (7 на брой – всички се въртят около основния проблем – отношенията между поезия и проза) и Публикации по темата на труда – 4 на брой. Целият Автореферат отразява в пълнота научното изследване на докторанта и съдържа основните идеи, ръководили докторанта.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Критични бележки нямам, но искам да направя една препоръка и един съвет за допълнение. Препоръката – на фона на прецизния анализ на „Илюзия“ и „Живот до поискване“ прави впечатление слабо внимание към „Спомен за близначката“. А той е важен и с дикторския фон, който удвоява идеята.

Съвет за допълнение: няма да бъде излишно още едно усилие в III глава. Текстът разглежда отношенията Кино – Поезия като феномени на културата и на един необичаен персонализъм. Но – не би било излишно да се коментира играта, да се направи „близък план“ на Слабаков, Чанев, Коканова. Това би бил уместен жест в едно бъдещо издание на тази дисертация.

Заклучение

Дисертационният труд *съдържа научни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на акаде-

мичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът(ката) Мария Панова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност История на българската литература, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“** на Мария Панова в област на висше образование: 2. Хуманитарни науки; професионално направление 2.1. докторска програма *Българска литература*.

08 април 2023 г.

Изготвил становището:

(подпис)

(Проф. д.ф.н. Цветан Ракъовски)